

Anthropologie und Ethnologie.

J.

1568

ern und Künstlern

von

adree.

weite Lieferung.

1871.

reig,

drich Bieweg und Sohn.

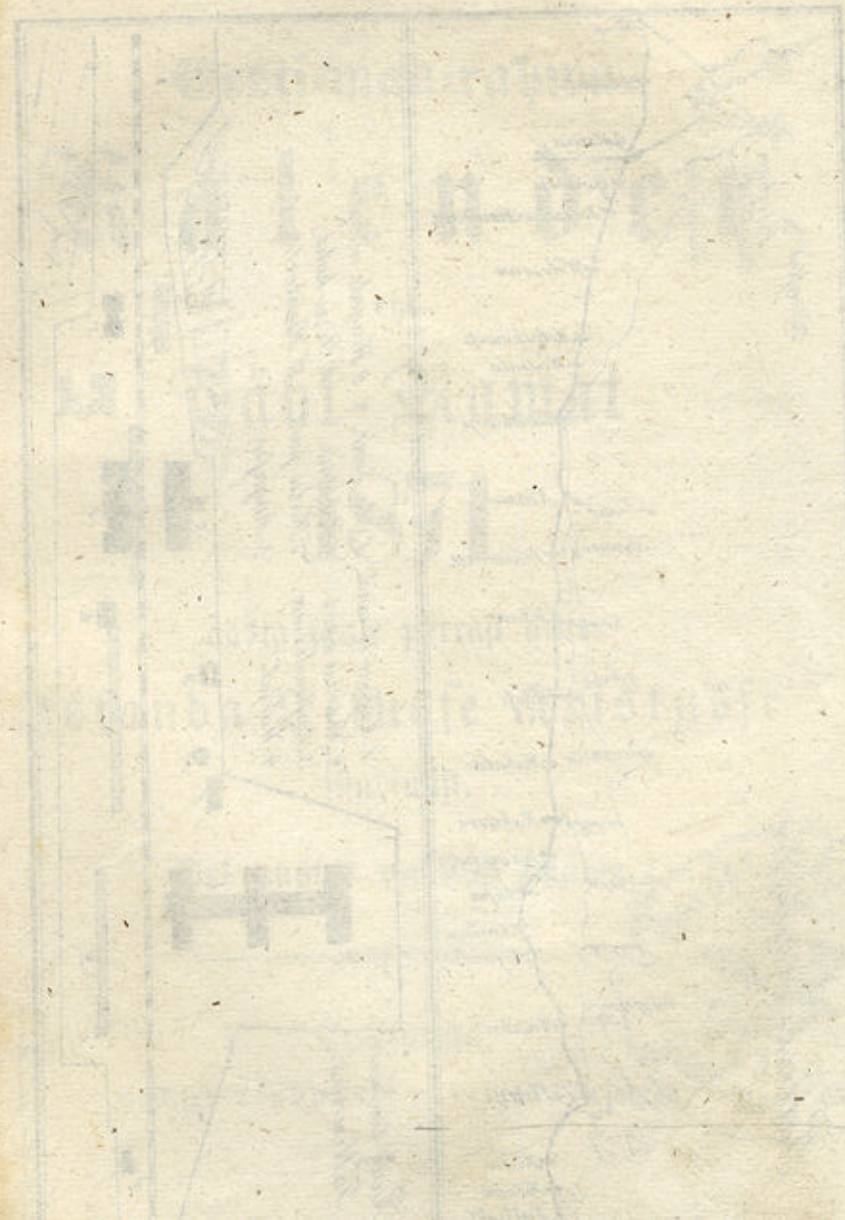
Zwölf Lieferungen bilden einen Band.

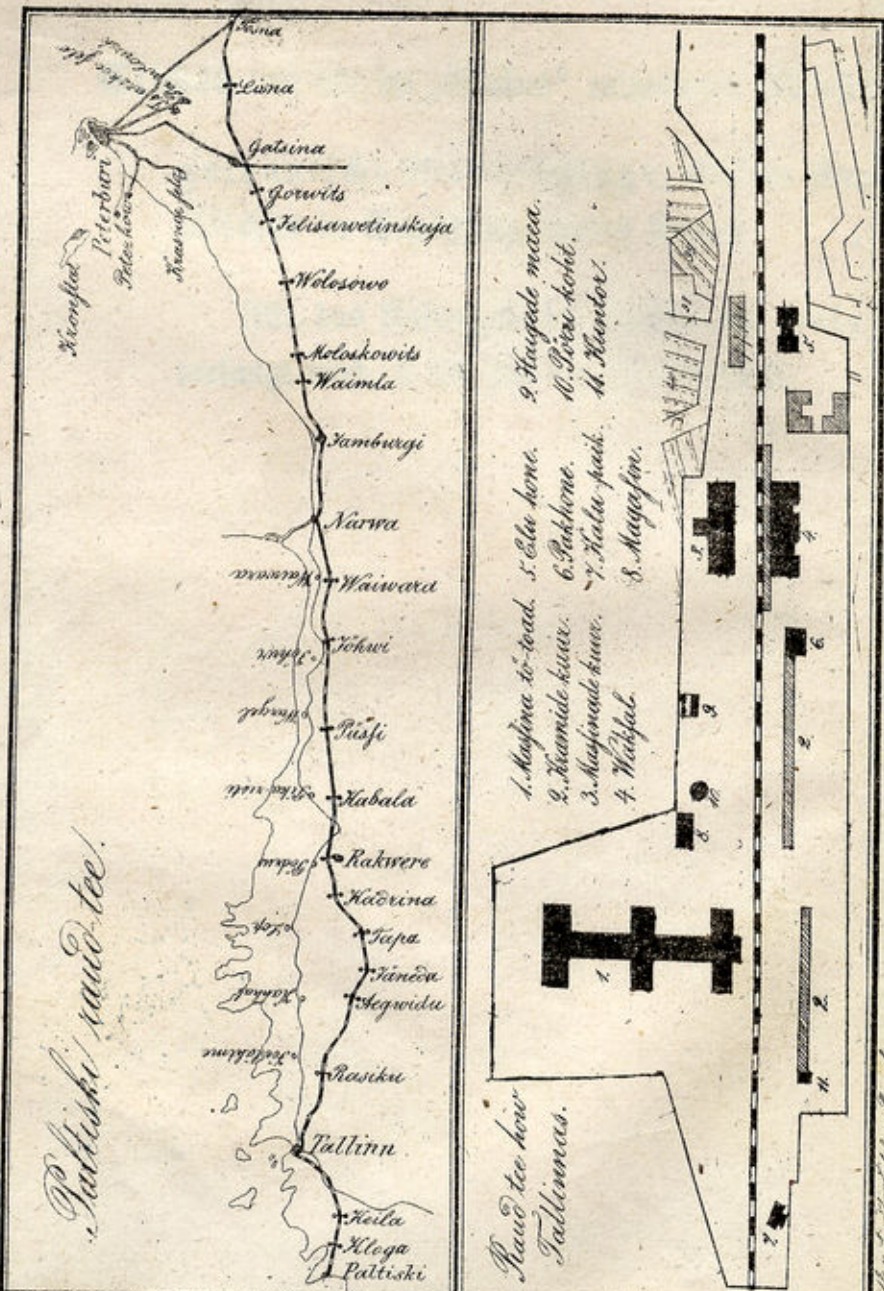
Vollständige Exemplare der früheren Bände
Band durch jede Buchhandlung bezogen werden.

Clichés von den im „Globus“ enthaltenen Illustr

galvanische Niederschläge, stark in Kup
Clichés in Schriftzeug, hartes Metall . . .

Für das Aufnageln der Clichés auf Holz
verlangt wird, 3 Pf. für den Quadratzoll.

Märkide seletus.

- Noor-kuu. ☉ Täis-kuu.
 D Esmine weerand. C Wiinne weerand.
 e. l. enne lõunat. — p. l. pärast lõunat.
 P. Püha. — p. pärast ehk pääw.

Aasta muutmised.

- Rehwade** hakkab 9. Jaastu-kuu pääwal kellu 2, 59 minutit e. lõunat. Siis on pääw ja ö ühhe pitkused.
Sui hakkab 9. Jaani-kuu pääwal kellu 11, 21 minutit p. l. Siis on meil kõige pitkem pääw.
Süggise hakkab 11. Mihkli-kuu pääwal kellu 1, 35 minutit p. lõunat. Siis on jälle pääw ja ö ühhe pitkused.
Talwe hakkab 10. Jõulu-kuu pääwal kellu 7, 38 minutit e. lõunat. Siis on meil kõige lühhem pääw.

Jõulu ja Waskla-pääwa wahhel on 6 nädalat 4 päewa.

Pääwa- ja Kuu-warjutamised.

Sel 1871 aastal on kaks Pääwa-warjutamist ja üks Kuu-warjutamine, agga neid ei ja meie maal nähtud.

Tsensuri poolest lubatud.
 Tallinnas, Smal Wiina-kuu pääwal 1870.

Aastaid arwatakse tänawu:

	Aastat.
Mailma loomisest	5820
Jesuse Kristuse sündimisest	1871
Tartu linna ülesehitamisest	841
Nistiuse Riamaale tulemisest	680
Tallinna ülesehitamisest	652
Pernu linna alustamisest	616
Raamatude trükkimise hakatusest	431
Luteruse õige usu üleswõtmisest	354
Lindworsi trükkimaja hakatusest	263
Wanast katkust	214
Wäe Brandenburgi minemisest	193
Toompää ärapõlemisest	187
Suurest näljast Ria- ja Tallinna maal	176
Peeterburgi linna ülesehitamisest	168
Teisest katkust	161
Meie Maa Wene-riigi walitsuse alla saamisest	161
Tartu suure kooli alustamisest	69
Uute röögidest panemisest	68
Prantsuse Moskwas olemisest	59
Gesti-maa priiuse kuulutusest	54
Meie suure Keisri Herra Aleksandri II. sündim. ...	53
Ria-maa priiuse kuulutusest	52
Jumalateenistusest ne kiriku-seaduse järel	37
Krimi sõja hakatusest	17
Meie Keisri Herra Aleksandri II. walitsuse hak. ...	16
Wiimsest hinge kirjutusest	13
Wene-maa priiuse kuulutusest	10

Jaanuari-kuu. — 4 — Sel kuul on

Nääri pääw. — Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.

1 Reede	Nääri pääw	Selged
	Mita Jummal!	
2 Laupäaw	Aabel, Set	 8, 36 e. l.

P. p. N. Jofeb pöggeneb Egiptuse male. Matth. 2, 13—23.

3 Pühap.	Genof	
4 Esmasp.	Metufala	päwad.
5 Teisip.	Simeon	Külmad
6 Restnäd.	3 Kuninga P.	
7 Neljasp.	Juljanus	ilmad.
8 Reede	Erart	
9 Laupäaw	Peatus	 2, 11 e. l.

1 P. p. 3 R. P. — Jeesus 12 aastat wana. Luf. 2, 41—52.

10 Pühap.	Baawli pw.	Tuult
11 Esmasp.	Ewraim	
12 Teisip.	Rein	ja
13 Restnäd.	Hilarius	
14 Neljasp.	Robert	lummesaddo.
15 Reede	Tiidrik	
16 Laupäaw	Kiispert	 2, 54 p. l.

31 pääwa. — 5 — Nääri-kuu.

2 P. p. 3 R. P. — Pulmad Kaana linnas. Joan. 2, 1—11.

17 Pühap.	Tõnistse pw.	
18 Esmasp.	Alfel	Selged
19 Teisip.	Saara	ja
20 Restnäd.	Waab. Seb.	külmad
21 Neljasp.	Neetu	
22 Reede	Madlena	ilmad.
23 Laupäaw	Eotta	

9 P. e. R. ül. P. — Wina-mäest. Matt. 20, 1—16.

24 Pühap.	Timoteus	 5, 41 p. l.
25 Esmasp.	Baawli ümb.	
26 Teisip.	Polikarpus	
27 Restnäd.	Krisostomus	Tuisofed
28 Neljasp.	Karel	
29 Reede	Samuel	ilmad.
30 Laupäaw	Adelgund	

8 Pühha e. Kr. ül. Pühha. — Külwaja. Luf. 8, 4—15.

31 Pühap.	An	 4, 39 p. l.
-----------	----	--

Isel selle kuu pw. tõuseb päike l. kabhesa 50 minutit, ja weereb alla l. kolm 29 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kabhesa 33 minutit, ja weereb alla l. kolm 52 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kabhesa 11 minutit, ja weereb alla l. nelli 18 minutit.

1 Esmasp.	Pirita	
2 Teisip.	Rüünla pw.	Range
3 Keisnäd.	Hanna	
4 Neljasp.	Beronika	külm.
5 Reede	Agata	
6 Laupääd	Toora	

Paasto Pühha. — Pime tee ääres. Luf. 18, 31—43.

7 Pühap.	Rikard	2, 28 p. 1.
8 Esmasp.	Salomon	
9 Teisip.	Wastla pääw	Heitlit
10 Keisnäd.	Tuhka pääw	ilm.
11 Neljasp.	Cedu	
12 Reede	Gilalia	Tuist
13 Laupääd	Penigna	

1 P. Paastus. — Kristus kinsatasse. Matt. 4, 1—11.

14 Pühap.	Walentin	
15 Esmasp.	Wauština	12, 17 p. 1.
16 Teisip.	Jula	

17 Keisnäd.	Palwe pääw	ja
18 Neljasp.	Konfordia	
19 Reede	Sim. Apost.	lummesaddo.
20 Laupääd	Cigarius	

2 P. Paastus. — Kananee maa naene. Matt. 15, 21—28.

21 Pühap.	Jesaias	Parras
22 Esmasp.	Peetri pw.	
23 Teisip.	Mina	5, 18 e. l.
24 Keisnäd.	Madisse pw.	
25 Neljasp.	Wiktor	külm.
26 Reede	Nektor	Selge
27 Laupääd	Leander	

3 P. Paast. — Kristus ajab kuralid wälja. Luf. 11, 14—28.

28 Pühap.	Justus	ilm.
-----------	--------	------

Isel selle fuu päwal tõuseb päike f. seitse 46 minutit, ja weereb alla f. nelli 46 minutit. — 11mal tõuseb päike f. seitse 19 minutit, ja weereb alla f. wiis 11 minutit. — 21mal tõuseb päike f. kuus 49 minutit, ja weereb alla f. wiis 34 minutit.

1 Esmasp.	Albinus	 11, 58 p. l.
2 Teisip.	Medea	
3 Restnäd.	Runitunde	
4 Neljasp.	Adrian	
5 Reede	Angelus	
6 Laupääv	Kotwrid	
		Pehmed
		ilmad.

4 P. Paastus — Kristus sünnib 5000 meest. Joon. 6, 1—15.

7 Pühap.	Perpetua	Lund
8 Esmasp.	Siprian	
9 Teisip.	Pööri p m.	 5, 39 e. l.
10 Restnäd.	Mikeus	
11 Neljasp.	Konstantin	ja
12 Reede	Kreefor	külmad
13 Laupääv	Ernst	päwad.

5 P. Paastus. — Jesus kiirwidega wiisatud. Joon. 8, 46—59.

14 Pühap.	Sakarjas	Umbne
15 Esmasp.	Matilde	ilm.
16 Teisip.	Aleksander	 8, 23 e. l.
17 Restnäd.	Truta	

18 Neljasp.	Rabriel	Tuult
19 Reede	Josep	
20 Laupääv	Olga	

6 P. Paastus. — Kristuse sünnitamine. Matt. 21, 1—9.

21 Pühap.	Pent	ja
22 Esmasp.	Kawael	
23 Teisip.	Tiits	 4, 2 p. l.
24 Restnäd.	Kasimir	
25 Neljasp.	Suur Neljasp.	lummefaddo.
	P. Maarja pm.	
26 Reede	Suur Reede	Pehmed
27 Laupääv	Kustaw	

8. üll. P. — Kristuse ülestõusmine. Mark. 16, 1—8.

28 Pühap.	1 Ülestõus. P.	ilmad.
29 Esmasp.	2 Ülestõus. P.	
30 Teisip.	Adonius	 7, 30 e. l.
31 Restnäd.	Tetlaus	

Isel selle kuu p. tõuseb päike k. kuu 22 minutit, ja weereb alla k. wiis 59 minutit. — 11mal tõuseb päike k. wiis 56 minutit, ja weereb alla k. kuu 22 minutit. — 21mal tõuseb päike k. wiis 22 minutit, ja weereb alla k. kuu 46 minutit. —

1 Neljasp.	Karjal. p.	Tuisused
2 Reede	Paulina	ja
3 Laupääv	Werdinand	

1 P. p. üll. P. — Kinnipandud ussed. Joan. 20, 19—31.

4 Pühap.	Ambrosius	
5 Esmasp.	Matšim	uddused
6 Teisip.	Kölestin	
7 Keisnäd.	Aron	 8, 43 p. l.
8 Neljasp.	Viborius	
9 Reede	Bogislauß	päwad.
10 Laupääv	Esekiel	

2 P. p. üll. P. — Sea karjane. Joan. 10, 12—16.

11 Pühap.	Leo	
12 Esmasp.	Julius	Weider
13 Teisip.	Justinus	
14 Keisnäd.	Künni pääv	ilm.
15 Neljasp.	Olimpia	
16 Reede	Karisiuß	 1, 27 e. l.
17 Laupääv	Rudolw	

3 P. p. üll. P. — Ürikesse aja pärrast. Joan. 16, 16—23.

18 Pühap.	Walerian	
19 Esmasp.	Timon	Behmed
20 Teisip.	Jakobina	
21 Keisnäd.	Abdolarius	ja
22 Neljasp.	Kajus	
23 Reede	Jürri pääv	 0, 39 e. l.
24 Laupääv	Albert	

4 P. p. üll. P. — Kristusse äraminemisest. Joan. 16, 5—15.

25 Pühap.	Markussepw.	wihmased
26 Esmasp.	Esekiel	
27 Teisip.	Anastasiuß	ilmad.
28 Keisnäd.	Vitalis	
29 Neljasp.	Reimund	 4, 2 p. l.
30 Reede	Erastus	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike f. nelli 54 minutit, ja weereb alla f. seitse 9 minutit. — 11mal tõuseb päike f. nelli 26 minutit, ja weereb alla f. seitse 34 minutit. — 21mal tõuseb päike f. kolm 59 minutit, ja weereb alla f. seitse 55 minutit.

1 Laupääv	Wölbrī pw.	Rännad
5 P. v. üll. P.	Digest vallumiseft. Joan. 16, 23—30.	
2 Pühap.	Sigismund	
3 Esmasp.	† Leidmise pw.	sojad
4 Teisip.	Wlorian	
5 Keßnäd.	Kotard	päwad.
6 Neljasp.	Caewamin. P.	
	Suur † pw.	
7 Neede	Ulrika	 12, 24 e. l.
8 Laupääv	Tanislauß	
6 P. v. üll. P.	Röömußtajast waimuðt. Joan. 15, 26—16, 4.	
9 Pühap.	Rigulaß	
10 Esmasp.	Kordian	Umbne
11 Teisip.	Pankratsius	
12 Keßnäd.	Henriete	ilm.
13 Neljasp.	Serwatius	
14 Neede	Kristjaan	
15 Laupääv	Sohwi	 2, 41 p. l.

Nelli Pühha. — Pühha Waimuðt. Joan. 14, 23—31.
16 Pühap. | Neli pühha 1 pw. | Tuult.

17 Esmasp.	Neli pühha 2 pw.	Selged
18 Teisip.	Gerit	head
19 Keßnäd.	Wiilip	ilmad.
20 Neljasp.	Pil	
21 Neede	Pontufina	
22 Laupääv	Wili	 8, 6 e. l.
Kolmaino Jummalä P. — Jesus ja Nikodemus. Joan. 3, 1-15.		
23 Pühap.	Desiderius	Sojad
24 Esmasp.	Ester	
25 Teisip.	Urbanus	päwad
26 Keßnäd.	Eduard	
27 Neljasp.	Eudolw	wihmaga.
28 Neede	Willem	
29 Laupääv	Mart	 2. 16 e. l.

1 P. v. 3. a. 3. P. — Nikas mees ja Laatsarus. Luk. 16, 19—31.
30 Pühap. | Wigand | Wilu ilm.
31 Esmasp. | Petronella

Iset selle kuu pw. tõuseb päike l. kolm 35 minutit, ja weereb alla l. kahheksa 19 minutit. — 11mal tõuseb päike l. kolm 13 minutit, ja weereb alla l. kahheksa 42 minutit. — 21mal tõuseb päike l. kaks 57 minutit, ja weereb alla l. üheksa.

1 Teisip.	Rotsalt	
2 Restnäd.	Martellus	Head
3 Neljasp.	Emma	
4 Reede	Tarius	sojad
5 Laupääv	Poniwatsius	

2 P. p. 3 a. J. P. — Suurest õhtu söömaajast. Luf. 14, 16—24.

6 Pühap.	Artemius	 4, 8 e. l.
7 Esmasp.	Lukretsia	
8 Teisip.	Medardus	
9 Restnäd.	Pittkem pw.	ilmad
10 Neljasp.	Hans	
11 Reede	Parnabas	ja
12 Laupääv	Pasilides	

3 P. p. 3 a. J. P. — Arakadunud lambast. Luf. 15, 1—10.

13 Pühap.	Tobias	
14 Esmasp.	Tetlow	 0, 24 e. l.
15 Teisip.	Wiidi pw.	
16 Restnäd.	Justina	selge

17 Neljasp.	Nikander	
18 Reede	Homerus	taewas.
19 Laupääv	Kerwasius	

4 P. p. 3 a. J. P. — Olge armulised. Luf. 6, 36—42.

20 Pühap.	Wlorentin	 3, 15 p. l.
21 Esmasp.	Rael	
22 Teisip.	Karolina	Sojad
23 Restnäd.	Pasilius	päwad
24 Neljasp.	Jaani pääv.	
25 Reede	Webronia	ja
26 Laupääv	Jeremias	

5 P. p. 3 a. J. P. — Rohke kallasaak. Luf. 5, 1—11.

27 Pühap.	Ladislauß	 2, 48 p. l.
28 Esmasp.	Josua	
29 Teisip.	Peetri Paw.p.	wihma.
30 Restnäd.	Lilla	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kaks 46 minutit, ja weereb alla k. üheksa 14 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kaks 45 minutit, ja weereb alla k. üheksa 19 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kaks 52 minutit, ja weereb alla k. üheksa 15 minutit.

1 Neljasp.	Leobald	
2 Reede	Heina M. pw.	Mürris=
3 Laupääv	Kornelius	
6 P. v. 3 a. J. P. — Wariseride õigusefest. Matt. 5, 20—26.		
4 Pühap.	Ulrik	
5 Esmasp.	Anselm	 7, 6, p. l.
6 Teisip.	Sektor	
7 Kolmnäd.	Demetrius	tamissed
8 Neljasp.	Kilian	
9 Reede	Kirillus	ja
10 Laupääv	7 Wenda	
7 P. v. 3 a. J. P. — 4000 meest sõddetakse. Mark. 8, 1—9.		
11 Pühap.	Cleonora	taunid
12 Esmasp.	Hindrek	
13 Teisip.	Marreta pw.	 7, 25 e. l.
14 Kolmnäd.	Ponawent	sojad
15 Neljasp.	Apost. jäg.	
16 Reede	August	päwad.
17 Laupääv	Aleksius	

8 P. v. 3 a. J. P. — Walle prohwetitest. Matt. 7, 15—23.		
18 Pühap.	Rosina	
19 Esmasp.	Widrika	 10, 56 p. l.
20 Teisip.	Elias	Mürris=
21 Kolmnäd.	Daniel	
22 Neljasp.	Maarja Mad.	tamissed
23 Reede	Oskar	
24 Laupääv	Kristina	wihmaga.
9 P. v. 3 a. J. P. — Ülesõhtune majapidaja. Luk. 16, 1—9.		
25 Pühap.	Jakobi pw.	Sojad
26 Esmasp.	Anu	
27 Teisip.	Marta	 6, 3 e. l.
28 Kolmnäd.	Plato	
29 Neljasp.	Olowi pw.	päwad.
30 Reede	Abdon	
31 Laupääv	Kristwid	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kolm 7 minutit, ja weereb alla k. ühheksa 3 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kolm 26 minutit, ja weereb alla k. kahheksa 45 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kolm 48 minutit, ja weereb alla k. kahheksa 23 minutit.

10 P. p. 3a. J. P. — Jerusalema ärrarifmissest. Luf. 19, 41-48.

1 Pühap.	Peetri wang.	
2 Esmasp.	Hannibal	Rännad
3 Teisip.	Eleasar	
4 Keisnäd.	Tominiufus	8, 41 e. l.
5 Neljasp.	Oswald	
6 Reede	Krist. ärras.	fojad
7 Laupääv	Aline	

11 P. p. 3a. J. P. — Wariserist ja tõlnerist. Luf. 18, 9-14.

8 Pühap.	Kerhard	
9 Esmasp.	Romanus	ilmad,
10 Teisip.	Lauritse pw.	
11 Keisnäd.	Herm	1, 14 p. l.
12 Neljasp.	Klaara	
13 Reede	Ellu	ja
14 Laupääv	Eisebius	

12 P. p. 3a. J. P. — Kuidist ja keeletumast. Mark. 7, 31-37.

15 Pühap.	Rutti M. pw.	felge
16 Esmasp.	Isaak	

17 Teisip.	Wilibald	
18 Keisnäd.	Veno	8, 0 e. l.
19 Neljasp.	Seebald	
20 Reede	Pärnard	taewas.
21 Laupääv	Rut	

13 P. p. 3a. J. P. — Preestrist ja Lewitist. Luf. 10, 23-37.

22 Pühap.	Wilibert	
23 Esmasp.	Safeus	Tuult ja
24 Teisip.	Pärtli pw.	
25 Keisnäd.	Ludwi	11, 49 p. l.
26 Neljasp.	Jrenäus	
27 Reede	Kebhard	wihma.
28 Laupääv	Augustin	

14 P. p. 3a. J. P. — Kümnest piddalitõbiseft. Luf. 17, 11-19.

29 Pühap.	Joan. huk.	Heitlik
30 Esmasp.	Benjamin	ilm.
31 Teisip.	Rebekka	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. nelli 9 minutit, ja weereb alla k. seitse 59 minutit. — 11mal tõuseb päike k. nelli 36 minutit, ja weereb alla k. seitse 27 minutit. — 21mal tõuseb päike k. nelli 58 minutit, ja weereb alla k. kuus 58 minutit.

1	Refnäd.	Ekidius	 8, 49 p. l.
2	Reljasp.	Eisa	
3	Reede	Reinard	
4	Laupääv	Kai	

Uddused

15 P. p. 3 a. J. P. — Mammoneast. Matt. 6, 24—34.

5	Pühap.	Moses	päwad
6	Esmasp.	Magnus	
7	Teisip.	Regina	ja
8	Refnäd.	Maarja sünd.	 6, 51 p. l.
9	Reljasp.	Pruno	
10	Reede	Eina	vihma.
11	Laupääv	Pööri pw.	

16 P. p. 3 a. J. P. — Raimi linna surmuse. Luf. 7, 11—17.

12	Pühap.	Sirus	Selged
13	Esmasp.	Amatus	
14	Teisip.	+ üllendam.	ilmad.
15	Refnäd.	Nikodemus	 7, 24 p. l.
16	Reljasp.	Leontina	
17	Reede	Josepina	

18	Laupääv	Kotlob	Willud
----	---------	--------	--------

17 P. p. 3 a. J. P. — Beetööbtsfest. Luf. 14, 1—11.

19	Pühap.	Werner	päwad
20	Esmasp.	Wausta	
21	Teisip.	Matteuse pw.	ning õ
22	Refnäd.	Moorits	
23	Reljasp.	Osea	 7, 11 p. l.
24	Reede	Joan. saam.	
25	Laupääv	Kleowas	

18 P. p. 3 a. J. P. — Suurem käst. Matt. 22, 34—46.

26	Pühap.	Joan. õpet.	külma.
27	Esmasp.	Adolw	
28	Teisip.	Wentsel	
29	Refnäd.	Mihkli pw.	
30	Reljasp.	Hironimus	

I sel selle kuu pw. tõuseb päike f. wiis 24 minutit, ja weereb alla f. kuus 27 minutit. — 11mal tõuseb päike f. wiis 47 minutit, ja weereb alla f. wiis 56 minutit. — 21mal tõuseb päike f. kuus 11 minutit, ja weereb alla f. wiis 26 minutit.

1 Neede	Wolmar		7, 58 e. l.
2 Laupääv	Woldemar		
19 P. p. 3 a. J. P. — Alwatud inimiseft. Matt. 9, 1—8.			
3 Pühap.	Leikuse Püha	Wihma.	
4 Esmasp.	Brants		
5 Teisip.	Wridebert	ja	
6 Keisnäd.	Luisa	tuult.	
7 Neljasp.	Mali		
8 Neede	Tomasia		
9 Laupääv	Tionisius		1, 33 e. l.
20 P. p. 3 a. J. P. — Pulma riideft. Matt. 22, 1—14.			
10 Pühap.	Arwid, Mai		
11 Esmasp.	Burfard	Selge ilm.	
12 Teisip.	Walwrid		
13 Keisnäd.	Teresia	Külmad	
14 Neljasp.	Kalikstus		
15 Neede	Heddo		
16 Laupääv	Kallus		9, 53 e. l.
21 P. p. 3 a. J. P. — Runninga mehhe pojast. Joan. 4, 47—54.			
17 Pühap.	Leonhart	kuivad	

18 Esmasp.	Luitase pw.	päwad.
19 Teisip.	Lutsius	
20 Keisnäd.	Welitsian	Raged
21 Neljasp.	Ursel	
22 Neede	Kordula	tuuled
23 Laupääv	Sewerin	
22 P. p. 3 a. J. P. — Karmalaft jallaseft. Matt. 18, 23—35.		
24 Pühap.	Luteruse usu öiendam. P.	 2, 34 p. l.
25 Esmasp.	Krispin	ja
26 Teisip.	Ammandus	
27 Keisnäd.	Kapitolin	rahhe
28 Neljasp.	Simon Jud.	
29 Neede	Engelhard	faddo.
30 Laupääv	Abfalon	
23 P. p. 3 a. J. P. — Kohto rahhast. Matt. 22, 15—22.		
31 Pühap.	Wolfgang	 6, 48 p. l.
Isel jelle kuu pw. tõuseb päike f. kuus 34 minutit, ja weereb alla f. nelli 57 minutit. — Ilmal tõuseb päike f. kuus 59 minutit, ja weereb alla f. nelli 29 minutit. — 21mal tõuseb päike f. seitse 25 minutit, ja weereb alla f. nelli 2 minutit.		

Nowembri k. — 24 — Sel kuul on

1 Esmasp.	Pühade pw.	Weikene
2 Teisp.	Hingede pw.	
3 Restnäd.	Kotlip	fülm
4 Neljasp.	Ot	
5 Reede	Plandina	ja
6 Laupäaw	Käspär	

24 P. p. 3 a. J. P. — Jairi tütreit. Matt. 9, 18—26.

7 Pühap.	Baltasar	 10, 26 e. l.
8 Esmasp.	Klaudius	
9 Teisp.	Joobst	lumme-
10 Restnäd.	Mart. Lutter	
11 Neljasp.	Mart. Piisk.	saddo.
12 Reede	Jonas	
13 Laupäaw	Arkadius	

25 P. p. 3 a. J. P. — Hirmsa ärrakautamise tööt. Matt. 24, 15—28.

14 Pühap.	Bridif	 3, 32 e. l.
15 Esmasp.	Leopold	
16 Teisp.	Otomar	Selge ilm.
17 Restnäd.	Alwens	

30 päawa. — 25 — Talwe-kuu.

18 Neljasp.	Ebra	Pilmfed
19 Reede	Liisbet	
20 Laupäaw	Amos	

26 P. p. 3 a. J. P. — Wiimsest kohto päawaft. Matt. 25, 31—49.

21 Pühap.	Maarja ohw.	tuulfed
22 Esmasp.	Surn. mäl. p.	 8, 25 e. l.
23 Teisp.	Klement	
24 Restnäd.	Jofias	ja
25 Neljasp.	Kadrina pw.	
26 Reede	Konrad	fülmad
27 Laupäaw	Jetta	

1 Kr. tulem. P. — Kristusje siise sõitmine. Matt. 21, 1—9.

28 Pühap.	Künter	päwad.
29 Esmasp.	Gwert	 5, 41 e. l.
30 Teisp.	Andrese pw.	

Ijel selle kuu pw. tõuseb päike k. seitse 52 minutit ja weereb alla k. kolm 37 minutit. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 18 minutit, ja weereb alla k. kolm 14 minutit. — 21mal tõuseb päike k. kahheksa 39 minutit, ja weereb alla k. kolm 1 minutit.

1	Refnäd.	Arend	Pehmed ilmad,
2	Neljasp.	Kandidus	
3	Reede	Taali	
4	Laupäaw	Barbo	

2 Kr. tusem. P. — Tähhed enne wiimist pääwa. Luf. 21, 25—36.

5	Pühap.	Sabina	 10, 21 p.l.
6	Esmasp.	Niggola pw.	
7	Teisip.	Antonia	
8	Refnäd.	Maarja saam.	
9	Neljasp.	Joahim	lumme- saddo
10	Reede	Lühhem pääw	
11	Laupäaw	Elis	

3 Kr. tusem. P. — Joannis wangi tornis. Matt. 11, 2—10.

12	Pühap.	Ottilia	ja
13	Esmasp.	Lutisia	
14	Teisip.	Nikasiüs	 11, 24 p.l.
15	Refnäd.	Johanna	
16	Neljasp.	Albina	külma.
17	Reede	Ignatiüs	

18	Laupäaw	Kristow	Tuulsed
----	---------	---------	---------

4 Kr. tul. P. — Joannesse tunnistus. Joan. 1, 19—28.

19	Pühap.	Lot	külmad
20	Esmasp.	Abraham	
21	Teisip.	Tooma pw.	 3, 30 p.l.
22	Refnäd.	Peata	
23	Neljasp.	Tagobert	päwad
24	Reede	Adam, Gewa	
25	Laupäaw	Jõulu 1 Püha	

Püh. v. Jõulu. — Immele-pannemisest. Luf. 2, 33—40.

26	Pühap.	Jõulu 2 Püha	lund
27	Esmasp.	Jõulu 3 Püha	
28	Teisip.	Süüta laste pw.	ja külma.
29	Refnäd.	Noa	
30	Neljasp.	Taawet	 5, 25 e. l.
31	Reede	Silwester	

Isel selle kuu pw. tõuseb päike k. kahheksa 53 minutit, ja weereb alla k. kaks 56 minutit. — 11mal tõuseb päike k. üheksa 1 minut, ja weereb alla k. kaks 58 minutit. — 21mal tõuseb päike k. üheksa 3 m. ja weereb alla k. kolm 7 m.

Kirjutud ramatude wastowõtminne

Rubermango posti-kontoris Tallinnas.

1) Ramatud, mis sadetakse Perno, Riga ja nende wahhe-jamade kaudo, ja Ria- ning Kuramale, Wenne-rigi õhtopoolse kubermangodesse, Pohla-male ja ka wõera rifidesse — wõetakse wasto Teisipäwa ja Rebe hommikul kello 8 kunni 12.

2) Mis sadetakse Ratwerre, Tõhwi, Narwa, Peterburri, Some-male, hommikopoolse ja kesk Wenne-male — wõetakse wasto Kesknaädala ja Laupäwa hommikul kello 8 kunni 12.

3) Mis lähwad Paide, Tartu, Werro-liina, Plesko ja emale õhtopoolse Wenne-male, Pohla-male ja wõera rifidesse — Esmaspäwa ja Neljapäwa hommikul kello 8 kunni 10.

4) Mis lähwad Hapsalo — wõetakse wasto Neljapäwa ja Pühhapäwa hommikul kello 8 kunni 10.

Kulleri-postiga sadetakse:

1) Esmaspäwal enne lõunat kello 8 kunni 11 Peterburri.

2) Teisipäwal ja Redel enne lõunat kello 8 kunni 12 Paldiski.

3) Kesknaädalal enne lõunat kello 8 kunni 11 Riga.

4) Neljapäwal ja Pühhapäwal enne lõunat kello 8—10 Vihhola-liina ja Wergli ehk Wirtso (Werder).

Kroonupühhad,

mis ne kiriku seaduse järele ka Maakirikutes nenda kui Paastu jutluse pääwad tulewad pidada:

- 1) Künla-kuu 19. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi walitsuse hakatuse pääw.
- 2) Künla-kuu 26. p. Tsesarewitsi Suurwürsti Aleksander Aleksandrowitsi, Weneriigi aujärje päris pärija sündimise pääw.
- 3) Jüri-kuu 17. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi sündimise pääw.
- 4) Geina-kuu 22. p. Meie suure Keisri Pröua Maria Aleksandrowna ning suure aujärje pärija Pröua Maria Weodorowna nime pääw.
- 5) Geina-kuu 27. p. Meie suure Keisri Pröua Maria Aleksandrowna sündimise pääw.
- 6) Leikuse-kuu 26. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja tema abikaasa kroonimise pääw.
- 7) Leikuse-kuu 30. p. Meie suure Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi ja Tsesarewitsi Suurew. Aleksander Aleksandrowitsi, Wene-riigi aujärje päris pärija nime p.

Keisri Herra Suufelts.

Aleksander II. Nikolajewits, kõige Wene-riigi walitseja ja Keiser, Pohla-maa Kuningas j. n. e., s. 17. Jüri-t. p. 1818. Maria Aleksandrowna, Keisri Pröua, Hesseni Printsjes, sünd. 27. Geina-kuu pääwal 1824.

Nende lapsed:

- 1) Aleksander Aleksandrowits, Tsesarewits, Suurwürst ja Wene-riigi aujärje päris pärija, s. 26. Künla-t. p. 1845. Temma Pröua Maria Weodorowna, Dani ma Printsjes sünd. 14mal Talwe-kuu pääwal 1847.

Nende laps:

Nikolai Aleksandrowits, Suurw. sünd. 6. Lehe-t. p. 1868.

- 2) Vladimir Aleksandrovits, Suurvärsi, sündinud 10. Jüri-kuu päeval 1847.
- 3) Aleksei Aleksandrovits, Suurvärsi, sünd. 2. Määri-kuu päeval 1850.
- 4) Maria Aleksandrovna, Suurvärsi Printses, sündinud 5. Wiina-kuu päeval 1853.
- 5) Sergei Aleksandrovits, Suurw., s. 29. Jüri-kuu p. 1857.
- 6) Paul Aleksandrovits, Suurw., s. 21. Mikhli-kuu p. 1860.

kreisi herra vennad ja õed:

- 1) Konstantin Nikolajewits, Suurw., s. 9. Mikhli-k. p. 1827.
- Tema Prõua Aleksandra Jozefowna, Saksen-Altenburgi Printses, sündinud 26. Jaani-kuu päeval 1830.

Nende lapsed, Suurvärsid:

- Nikolai Konstantinowits, sünd. 2. Künla-kuu p. 1850.
 Olga Konstantinowna, sünd. 22. Leikuse-k. p. 1851, laulatati 15. Oktobri-kuu päeval 1867, Kreka-Nigi Kuninga Georgiose prõuaks.
 Weera Konstantinowna, sünd. 4. Künla-kuu p. 1854.
 Konstantin Konstantinowits, s. 10. Leikuse-kuu p. 1858.
 Dmitri Konstantinowits, sünd. 1. Jaani-kuu p. 1860.
 Wjatseslaw Konstantinowits, s. 1. Heina-kuu p. 1862.
- 2) Nikolai Nikolajewits, Suurw., s. 27. Heina-kuu p. 1831.
- Tema Prõua Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi Printses, sündinud 21. Lehe-kuu päeval 1838.

Nende lapsed:

- Nikolai Nikolajewits, Suurw., s. 6. Talwe-kuu p. 1856.
 Peter Nikolajewits, Suurvärsi, s. 10. Määri-k. p. 1864.
- 3) Mihail Nikolajewits, Suurw., s. 13. Wiina-kuu p. 1832.
- Tema Prõua Olga Weodorowna, Baadeni Printses, sünd. 8. Mikhli-kuu päeval 1839.

Nende lapsed:

- Nikolai Mihailowits, Suurw., s. 14. Jüri-kuu p. 1859.
 Anastasia Mihailowna, Suurvärsi Printses, sünd. 16. Heina-kuu päeval 1860.

Mihail Mihailowits, Suurw., s. 4. Wiina-kuu p. 1861.
 Georgi Mihailowits, Suurvärsi, sünd. 11. Leikuse-kuu päeval 1863.

Aleksander Mihailowits, Suurvärsi, sünd. 1. Jüri-kuu päeval 1866.

Sergei Mihailowits, Suurw. s. 25. Mikhli-k. p. 1869.

- 4) Maria Nikolajewna, Suurvärsi Printses, Leichtenbergi Printsi Maksimiliani lest-prõua, sünd. 6. Leikuse-kuu päeval 1819.

Tema lapsed:

Wärsid ja Printsesid Romanowski, Leichtenbergi Hertzogid ja Hertzoginad,

Printses Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Wiina-kuu päeval 1841, laulatati 30. Juni-kuu päeval 1863 Baadeni Printsi Ludwig Willem Augusti prõuaks.

Wärsi Nikolai Maksimilianowits, sünd. 23. Heina-kuu päeval 1843.

Printses Egenia Maksimilianowna, sünd. 20. Paastu-kuu päeval 1845.

Wärsi Eugen Maksimilianowits, sünd. 27. Määri-kuu päeval 1847.

Wärsi Sergei Maksimilianowits, sünd. 8. Jõulu-kuu päeval 1849.

Wärsi Georg Maksimilianowits, sünd. 17. Künla-kuu päeval 1852.

- 5) Suurvärsi Printses Olga Nikolajewna, Württembergi Kuninga Karl Wridriki Aleksandri prõua, sünd. 30. Leikuse-kuu päeval 1822.

kreisi tädid:

Helena Pawlowna, Württembergi Printses, Suurvärsi Mihail Pawlowitsi lest-prõua, s. 28. Jõulu-kuu 1806.

Tema laps:

Katarina Mihailowna, sünd. 16. Leikuse-kuu päeval 1827, laulatati 4. Webruari-kuu päeval 1851, Met-

lenburg: Streelitsi Hertsoogi Georg August Ernst Adolw
Karel Ludwigi prouaks.

Hobbose, weikse ja kauba-laadad.

I. Cesti-maa Rubermangus.

- Annia:** Jüri-kuu 23mal ja 24mal pääwal.
Saabsalu-linnas: 1) Nääri-kuu 10mal ja 11mal pääwal.
 2) Mihkli-kuu 14mal ja 15mal pääwal.
Jõhmis: 1) 18. ja 19. Künla-kuu pääwal. 2) Mihkli-
 kuu 24mal ja 25mal pääwal.
Jõelähtmes: nädal pärast Mihkli-pääwa.
Reblastes: 1) 26mal Nääri-kuu p., lina-laad. 2) Mihkli-
 pääwal, 29 p., lina-laad.
Keila-kirikku juures: 1) Esmaspäaw pärast 3mat pühha
 paastus 2 p. 2) Mihkli-p. ja faks pääwa se järele.
Kiwilo-kõrtsi juures: Künla-kuu 26. ja 27. pääwal.
Kolloweres: 1) Nääri-kuu 17mal pääwal. 2) Wiina-kuu
 4mal pääwal, 2 p.
Lihula-linnas: 1) Esmaspäawal enne Bastla-pääwa.
 2) Mihkli-kuu 24mal pääwal.
Merjama-kirikku juures: 3mal Kristuse tulemise Pühäl.
Mihkli-kirikku juures: 29mal Mihkli-kuu pääwal.
Nissi: 22mal Wiina-kuu pääwal.
Orital: Nääri-kuu 7mal ja 8mal pääwal.
Paide-linnas: 1) Künla-kuu 6mal ja 7mal pääwal.
 2) Jaani-kuu 20mal pääwal. 3) Mihkli-kuu 10mal ja
 11mal pääwal. 4) Talwe-kuu 5mal ja 6mal pääwal.
 5) Jõulu-kuu 10mal ja 11mal pääwal.
Paldiski-linnas: 1) 2sel ja 3mal Künla-kuu pääwal.
 2) Mihkli-kuu 21mal ja 22mal pääwal.
Rakwerre-linnas: 1) Nääri-kuu 27mal ja 28mal pääwal.
 2) Jaani-kuu 16mal ja 17mal p. 3) Mihkli-pääwal.
Rapla: 1) kolmandamal reedel pärast Nääri pääwa. 2) esi-
 mesel reedel pärast Mihkli-pääwa.

Tallinnas: 1) Jaani-kuu 20mast päävast kuu otsani.
 2) Mihkli-kuu 26mal, 27mal ja 28mal pääwal.
**Ue-mõisas, Lõuna-Harjumaal, Kõrse kihelkonnas, Kuivajõe-
 kõrtsi juures, hakkab kolmandamal Teispäawal Mihkli-k.
 Wiggalas, Läänemaal, 15. ja 16. Talwe-kuu pääwal.
 Nissi:** 22mal Wiina-kuu pääwal.

✓ Iggal aastal 25., 26. ehk 27. Jaani-kuu pääwal,
 nenda kuidas see pääw iggal aastal saab kohtu poolest ette
 teada antud, on Tallinnas Toompääl lossi hoois hobbuste
 näitus. Pärast lõunat saab Kadrintaalis Laasna mäe al
 hooiste rammo katjutud, ja hooiste perremehhed, kelle hobbused on
 katsmise juures ilusamad ja tuggewamad näitud, saavad
 kroonu poolest aupalka. Ugga tunnistuse seddel peab igga mehhef
 mõisa poolest kaajas ollema, et need hobbused on wistist Cesti-
 maa kubermangu tallorahwa juures kasutatud.

✎ Kubermangu kohtu käsu järele ei ole luba, ei lau-
 pääwal ega pühapäawal laata pidada, waid, kui
 nenda juhtub, peab seda teise nädala esimesel argi-
 pääwal peetama.

II. Lihwlandi-maa Rubermangus.

- Abja-mõisas:** Mihkli-kuu 2sel ja 3mal pääwal.
Adseli-mõisas: 9mal Mihkli-kuu pääwal.
Antso-mõisas: Mihkli-kuu 14mal pääwal.
Audre-mõisas: 1) Neede enne Bastla-pääwa. 2) 18mal ja
 19mal Mihkli-kuu pääwal.
Elm-mõisas: 15mal Leikuse-kuu pääwal.
Jaani-mõisas: 2sel Peina-kuu pääwal.
Kajna-mõisas: 9mal Mihkli-kuu pääwal.
Kao-mõisas: 10mal Mihkli-kuu pääwal.
Killingi-mõisas: 28mal Leikuse-kuu pääwal.
Kirrepegl: 16mal Mihkli-kuu pääwal.
Koorte-mõisas: 15mal Mihkli-kuu pääwal.
Kõrse-mõisas: 24mal Leikuse-kuu pääwal.

Kurresaares-linnas: 1) 12mal Kõnnla-kuu p. hakkab suur saksalaat; peetakse 10 päeva. 2) 15mal Mõõli-kuu p. hobuse- ja veitse laat, 3 p. 3) 15el Wiina-kuu p.

Lemsa-linnas: 1) 27mal Kõnnla-kuu päeval, linna-laot. 2) 10mal Leikuse-kuu p. 3) 9mal Wiina-kuu p., linna-laot.

Lustivere-m.: 15mal Wiina-kuu päeval.

Lutsnigi-m., Rõuge kihelkonnas, 6mal Wiina-kuu p.

Moiselaeste-m.: 10mal Leikuse-kuu päeval.

Mõnniste-m.: 10mal Mõõli-kuu päeval.

Muistwees: Mardi-päeval, 10mal Talwe-kuu päeval.

Oidri-m.: 10mal Mõõli-kuu päeval.

Orik-m. kõrtsi juures: 15mal Wiina-kuu päeval.

Pakkula-m.: 10mal Mõõli-kuu päeval.

Pernu-linnas: 1) 20mal Nääri-kuu p., hobuste laat, 3 p. 2) 15el Heina-kuu p., 2 p. 3) 20mal Heina-kuu p. saksalaat; peetakse 3 nädalat. 4) Veitse- ja hobuse laat, Esmaspäeval ja Teisipäeval enne Mõõli-päeva. Wies laat peetakse Esmaspäeval ja Teisipäeval pärast 4mat Kristusse tullemise P.

Põltsamaal: 15mal Mõõli-kuu päeval.

Põlve-kirikku juures: 8mal Mõõli-kuu päeval.

Põõramerre-m.: 1) 13mal Mõõli-kuu p. 2) 5mal Jõulu-kuu päeval.

Purtniku-m.: 9mal Mõõli-kuu päeval.

Pühajärwe-m., Otteva kihelkonnas, Ruustagu-laot, 4mal Wiina-kuu päeval.

Räppinas: 1) 9mal Leikuse-kuu p. 2) 4mal ja 5mal Mõõli-kuu päeval. 3) 5mal Jõulu-kuu p.

Ria-linnas: 1) 7mal Nääri-kuu p. 2) 20mal Kõnnla-kuu p., 8 päeva. 3) 20mal Heina-kuu päeval, willa-laot.

Roski-m.: 24mal Leikuse-kuu päeval.

Rõuge-m.: 9mal Mõõli-kuu päeval.

Sallatki-m.: 15mal Mõõli-kuu päeval.

Senno-m.: 21mal Mõõli-kuu päeval.

Sindi-m.: 8mal Mõõli-kuu päeval.

Taakeperi-m.: Selme kihelkonnas, 6. Mõõli-kuu p.

Taali-m.: Pernu-linna juures, 9mal Wiina-kuu p.

Tartu-linnas: 1) Suur saksalaat, hakkab päew pärast 3 Kuninga päeva, peetakse 3 nädalat. 2) 4. Kõnnla-kuu päeval, linna-laot. 3) Peetri-laot, 29mal Jaani-kuu päeval. 4) 9mal Mõõli-kuu p. 5) 29mal Mõõli-kuu p., Mõõli-laot. 6) 15el Talwe-kuu p., linna-laot.

Tarweste-m.: 1) 29mal Jaani-kuu päeval, Peetri-laot. 2) 6mal Wiina-kuu päeval.

Ue-mõisas, Willandimaal, 25mal Leikuse-kuu päeval.

Walga-linnas: 1) Saksalaat hakkab 25el Kõnnla-kuu p., peetakse 8 p. 2) 24mal Jaani-kuu p. 3) 10mal Leikuse-kuu päeval. 4) 29mal Mõõli-kuu p., Mõõli-laot. 5) 20mal Talwe-kuu p., linna-laot. 6) 27mal Jõulu-kuu päeval suur saksalaot, peetakse 8 päeva.

Wanna-Antem., Kraawi-kõrtsi juures: 14. Mõõli-kuu p.

Wastse-linnas: Mõõli-päeval, Raawanurme-laot.

Wastse-m.: Willandi maal. 1) 27mal Leikuse-kuu p. 2) 25el Wiina-kuu päeval.

Wendra-m.: 20mal ja 21mal Wiina-kuu päeval.

Weski-m.: 15mal Wiina-kuu päeval.

Willandi-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., 3 p. 2) Saksalaot 25el Kõnnla-kuu päeval. 3) 15mal Kõnnla-kuu p., linna-laot. 4) 8mal päeval pärast Suurt Neljapäeva. 5) 22mal Jaani-kuu p., Jaani-laot. 6) 24mal Mõõli-kuu p., Mõõli-laot. 7) 25. Talwe-kuu p., linna-laot.

Wolmeri-linnas: 1) 25mal Nääri-kuu p., linna-laot, 6 p. 2) 26mal Heina-kuu päeval. 3) 215el Mõõli-kuu p. 4) 25mal Talwe-kuu., linna-laot.

Wolweti-m.: 16mal Talwe-kuu p.

Wõnnu-linnas: 1) 15mal Kõnnla-kuu päeval, linna-laot. 2) 11mal Jaani-kuu päeval. 3) 16mal Wiina-kuu p. 4) 10mal Jõulu-kuu p., linna-laot.

Wõõhsus, Rõpina kihelkonnas: 1) 9mal Lehe-kuu päeval, Nigula-laot. 2) 10mal Jõulu-kuu päeval.

Wõrru-linnas : 1) 7mal Nääri-kuu pääwal, linna-laad. 2) 2fel Künla-kuu p. 3) 22fel Künla-kuu p. suur saksa laad, 8 pääwa. 4) 10mal Jüri-kuu p., weikse-laad. 5) 24mal Jaani-kuu p. weikse-laad. 6) 24mal Mihkli-kuu p., Mihkli-laad. 7) 7mal Wiina-kuu p., linna-laad. 8) 20mal Talwe-kuu pääwal, weikse-laad.

Narwa-linn peab lina, weikse ja hobuse-laata 6maist kunnit 10ma Künla-kuu pääwani — ja 20maist kunnit 23ma Mihkli-kuu pääwani.

Tallinna raud=teest Waltiskist kinni Tõsna.

(Wata ees-luio.)

Alles pari aasta eest hakasid ka meie a'awisid sest asjast räkima ja nüid wõiwad nored ja wanad imekspannes näha, mis selle lühitese aea sees on tehtud saand. Aga se wötis enne palju arutamist ja nõupidamist, kui se kallis asi käpile wõetud sai. Sest nifugune sur tö ei tarwita mite üksi rigi ülema ehk kõrgema walitsuse poolt luba, waid ka wäga palju raha ja ei üksi sadasid, waid tuhandid ja miljunid. Ja seda on ned mehed kõik muretsend, korjand, teised jälle kogund ja annud, kes seda wäga hästi teadwad, mis suurt kasu se linna ja male, rigi ja rahwale toma saab. Ja raud=tee pea=ehitajad on raha meeste käest raha üleswõtnud ja selle peale ustawad tunnistkirjad annud nagu weikeli paberid, kes oma raha selle ehituse tarwis

nende kätte intressi peale uskund laeneda nagu Kredit-kassasse. Nõnda wiisi on se sur raha üles wõetud, mis selle raud=tee ehituse eest wälja antud ja peab pärast jälle wõla uskujate ehk raha meeste kätte kasudega tagasi maksetud sama. —

Üle minewa talwe oli sest kõik maa kõla täis ja fewade tuli salga wiisi mehi linna, töd wastu wõtma. Mis ka neid seks enam üles kihutas ja taga aeas, oli se, et seford meie maal igal pool kallis aeg ja pisut leiba oli. Aga ennä, palju tö= mehi tulid maealt meie ete, mis prodetsifikud talwe juba ära palkand, et enne juba tutawad, kes seda tööd õpind tegema. Pärast sai ka meie mehi aeg aealt enam ja enam töle wõetud, sand nad oma usinust ja wõrkust wälja näitand. Sest kes on Tallinnal ned sured wallid teind ja krawid muiste kaewand, kui mite meie oma rahwas? Et küll mõni rätsepa ja kingsepa modi mees plehtu pani, siiski hakasid meie mehed ehk küll talwel palju waese sõmaga olnd, töd peale ja tegid igapä nagu sipelkad, nõnda kuidas seda näha lõpuni. Aeg aealt kadusid wõerad ära ja meie omad mehed astusid asemele. Ja kõik penem tö, peale mulla kärutamist, pakude ja raude tee peale panemine ja tasaseks tegemine, wärsjalide ehk post honete ehitamine ja nõnda edasi, on üsna eesti meeste tö, kus jures ka mõned meistri, podretsiku ja üle=waatja ametis oma mõistust, tarkust, usinust ja

truust rohkeste kidu-wärt wälja näitnud, mis aga neile mite mele järel põle, kes meie rahwast laita ja alwaks pidada püüdwad, — kuid rauad ja masinad on wõeralt maalt laewadega todud, kus selle tarwis juba amugi wabrikud ehitud on.

Mina ei usu küll mite, et mõni meie mees nõnda tõlp on, seda küsima: Mis kasu meil sest raud-teeft on? Sest nad teadwad juba, mis kasu neil olnd ja kui palju rohkem saab weel toma. Palju on selle tö läbi hea järje peale sand. Aga sest on kahju, et iseäranis linna ja alewi kõrtsmitud peawad seda ka wäga kiitma, sest neil on nende sõbradest kaunis sur kasu olnd. Siis oleks meie mehed weel palju rohkem selle töga tenind, kui nad pea-podretsfikude käest oleks töd eneste peale wõtnud ja oma ma-wendi tööle palkand. Pärast said küll aru, mis oleks pidand eunemalt tegema, eks taga järel kõik targad ole ja nagu ütelda: „Warane lind pühib noka, aga iline kratfjib p....

Nagu ütlesin, raud-tee on sureks kasuks maa ja linnale, rigile ja rahwale, rikaste ja waestele, neile kes müwad, kui ka neile, kes ostwad, tõmmab linnad teine teise ligemale, lasseb kaugele todud kauba hinnad alamale, sadab kaupa alwalt kaugele male ja teeb ära-räimata head. Ka meie linnas käiad wõiwad nifama sagedaste rigi isa — Keisri hārra küla — Peterburgi linna nagu nüüd Tallinnat, näha sada ja ka seal oma kauba asju aeada.

Põllu mehed wõiwad ise oma kauba lomad ära numata, sest kui nad oskawad lomi kaswatada, siis mõistwad neid ka küllalt ramusaks sõta. Kes arwawad, et Peterburgis rohkem saab, astku aru wankre peale ja sõitku sinna, na mis murina. Aga kui hind seal alwem on kui siin, mis siis? — Eks küsigu õigest kohast enne järele ja seks on meie jälle telegrahwid, ja sellega wõib teadust sada ja anda üks kaks kolm.

Peterburi on määratu sur lin, kus palju ostetakse ja müakse, aga kauba hinnad on ka sagedaste — täna ni ja home na. Sellepärast peame ise kõik omad asjad hästi järele arwama ja katsuma ja mite wäeraid oma wahel mehiks wõtma ja neid seal kohtas tenida lastma, kus meie ise seda küll wõime teha, se on, pornifude ehk üles ostjate kätte andma, et nemad kaugele müwad ja nõnda meie waewast omale kasu saatwad. — Sellega ei taha ma mite ütelda, et meie raud-tee peal kõik oma ma-kaubad Peterburi ja kaugele müia peame wima, et rohkem raha sada, se teeks meie linna rahwale ja ka sagedaste ise omale kahju, kus tihti ka juhtub, et seal alwemalt peab äraandma, kui oma linnas pleks sanud. Nuru-wanfrid sawad meie linna palju rahwast maealt maast ja linnast sia jure toma, linnad sawad palju rohkem ma-kaswud, mis maalt linna müia tuakse, äraprufima kui nüüd. Ka löidwad enam töd ja tenistust kõik linna rah-

was. Kui küll mõni penem toidu kram kallimaks läheb nõnda kui wõi, liha, munad ja mõni mu asi, — selle eest katsku ma rahwas muret kanda, mida enam neil müia on, seda rohkem raha saavad. Eks kauba eest, mis rohkem müia on, kui küll alwast annad, saab iga enam kui pisiku eest, ehk küll kallist müid; seda on müiad waeste aastade sees küllalt näha sanud. —

Posti sõidud jäwad Peterburgi, Tallinna ja Baltiski wahel palju wähemaks. Siit võib õhtu ära sõita Peterburgi, seal oma asjad ära aeada ja teise päwa õhtuks jälle kodu olla. Ehk se küll natuke kallim on, kui aru laewaga, aga mõtelge selle usinuse peale, kui karmeste se kõik käib ja pealegi põle mingi õnnetust karta nõnda kui mere peal, kus ei wõi joosta, ei põle oksa ega kändu, kuhu finni hakata, kui jälge-alune waume hakab. Hind ei ja kallis olema, üks ja üks werend kopit wersta pealt alama inimese käest Tallinnast Peterburgi, tuleb arwata ligi neli rubla tee-reis maksma, mud kui istu peale nagu tuppä, lindab edasi kui tedre. Kui mite nõnda pif töldade ja wantride rida üksteise järel taga põleks, siis seda masinat ennast näägi kui edasi lippab, 40, kunni 50 wersta tundis, arwake ise, kas se ei ole sõit. —

Mehele maal ja linnas, kes raud-tee peal tööl olnud, teadwad sest ehitusest ja tööst küllalt rääkida; aga mis selle jures on raha wälja läind ja mis

ta igapä ka oma ülespidamises ära tarwitab, saab pärast rahwale laiemalt ära seletud, kui üsna walmis on ja mõned päwad juba töös ehk sõitus olnud. Aga seförd tahan weel raud-tee post-honed nimetada, kus inimesi ja krami peale wõetakse ja maha lastakse ja hafan Baltiskist peale.

		Wersta, silda.
Baltiskist	kunni Kloga	11 25
Klogast	" Keila	8 200
Keilast	" Tallinna	25 66
Tallinnast	" Rasiku	27 284
Rasikult	" Aegwidule	25 67
Aegwidult	" Jänedale	5 162
Jänedalt	" Tapale	14 350
Tapalt	" Radrina	12 457
Radrinast	" Rakwere	11 380
Rakwerest	" Rabala	16 375
Rabalast	" Püksi	20 232
Püksilt	" Jõhwi	22 148
Jõhwiist	" Waiwara	16 161
Waiwarast	" Narwa	22 493
Narwast	" Samburgi	22 66
Samburgist	" Waimla	15 177
Waimlast	" Moloskowitsi	9 —
Moloskowitsist	" Wolosjowi	23 5
Wolosjowist	" Zelisawetinskaja	16 300
Zelisawetinskajast	" Gormitsa	7 400
Gormitsast	" Gatšina	10 316

Wersta, sülda.

Gatfinast	funni Visna	24	22
Visnast	" Tosna	18	116
ja Tosnast Moskwa raudteed möda Peterburgi.			

Tule-wanker lipab raud-tee peal kui lind,
Sõidab Tallinnast Peterburgi linna find.

Tinti maat.

Konfistoriumist kituse-autroni wäärt arwatud kiri.

Möda Wini linna ulitsaid käis, ühhel suisel hommikul, üks pealt nähhes arwata tahhe- ehk kolmeteistkümmne aastane Tirolima pois. Rõrge laia ärega kübbar peas, ja weike waat rihmaga selgas; ta rided ollid jubba kullunud ja näitsid narmaid ja auka, ja jallad ollid hopis paljad. Siiski nähti temmal rõmus meel ollema, ja selge heälega hüdis ta: „Ostfe tinti, ostfe tinti! alw on ta ja hea must.“ — Agga kegi ei küsinnud kaupa nähha egga osta ja pois läks ifka eddasi. Ulitsa nurgal istus naene ja müüs appelsinisi. Pois jäi seisma, wöttis ühhe appelsini kätte ja küsis: „Mis se maksab?“ Naene ütles hinda, ja pois panni appelsini karmest taggasi ja ütles: „Selle rahhaga ellan minna ennam kui ühhe päwa.“ „Noh sinno sugguse kerjaja poisil olleks ka õun hea kül ollema, mis sa appelsini hinda küsids,“ ütles naene. „Tõssi kül,“ ütles pois, „õun on hea kül ja leib

weel parrem. Agga seal maal, kust ma tullen, ei olle appelsin ka kallim kui siin õun; agga minna ei tarwita neid kumbagid. Agga paljas kerjaja ei olle ma ka mitte, minna müün tinti, kas ostate ehk ka?“ „Ei minnul olle tarwis,“ ütles naene pahha melega, „wõi sinna ei kerja, nisuggused surelissed ollete teie Tirolimehhed keif wöttate ühhegi tühja asja õkale, kedda kegi ei tarwita, ja hul- gute sellega möda maad ilma ümber.“ — Poisi näggo läks nende sõnnade peale tõssijeks ja kurwaks, ta läks eddasi ja hakkas laulma: — „Minna ollen Tirolima poisike, kaugele, kaugele jäi minno mägginne isä-maa!“ — Se olli üks pitt ja halle luggo, mis ta laulis, wiis ja salmid ollid kül pudulissed, et igga mees wois arro sada, et need ta omma wälja arwatud ollid, ja se olli temma omma ello luggo, mis ta laulis. Siiski olli temma selge lapselik heäl ja se süddamelik laulo wiis armas kuulda. Ta laulis, et temma isä mölder olnud mitimest põlwest ja Raljo-nurga westi peal; mis rõmus põlli temmal olnud tahhe lehma ja mitme kitse karjas käies. Siis surnud ta emma ärra ja keif nende lojused sanud otša; pikne pannud westi põllema ja ka ellomaea põllenud ärra. Ja wimaks tulli se halle lahkuminne isäst, kui isä läinud sullase kohta otsima, ja temma tinti müüma. Siis hüdis ta ja jälle wahhest tugge-waste: „Tinti ostfe, tinti ostfe.“ Ja laulis siis

jälle tassase heälega omma halledat luggo. Igga salmi lõppetusses käisid need jannad: „Kui emma liwa sisse hauda maeti, siis olli keif meie rõõm lõppenud.“ Temma olli sedda luggo jubba ammo, iggas linnas ja ka metsa teed käies laulnud. Wahhest lühhemalt, wahhest pitkemalt. Agga nüüd sel hommikul olliid appelsinid nähhes issa-maa ja lapse põlli ni selgeste ja järsko ta mele tulnud, et temma pitkemalt kui ial enne omma luggo laulis. Ta kitis lauldes omma issa-maa illo, temma kõrgeid mägesid ja sedda kenna jögge, mis määst alla jookstes kaljo nurga peale ehhitud weskil rattast ringi ajas. Ta mälletas wanne-mate ja wenna armo ja armastust, ja omma waest issa, kes lastest mahha jätud, wõeraste käest peab tööd ja leiba otsima. Ta meel olli lauldes ni halledaks läind, et ta seddagi tähhele ei pannud, ei suure linna illu egga rahwast, mis wasto tulli ja järrel käis; ja ka sedda mitte, et kegi jubba ammo jalla peal ta järrele astus ja temma sanno terraselt tähhele panni, kunni järrel tullia omma kät järsko temma ölla peale panni ja lahkestes ütles: „Se on küll so omma ello luggo, mis sa laulad, mis siis sinno nimmi on?“ „Pridik Klipmüller,“ ütles pois ja pöras silmad küsija poole. „Oh, oh,“ ütles se, „se on jo minno nimmi, ka minna ollen tohter Klipmüller. Sinno nimmi hüiti wist koddo Wridli, eks olnud nenda?“

„Bah, armas herra,“ ütles Wridli, ja temma kurb näggo läks jälle rõõmsamaks, kui temma selle lahke wõera herra silmi watas, ja ütles: „Teie rägite ka Tirolil kele murret.“ — „Bah,“ ütles herra, „minna ollen küll Wini linnas sündinud ja kaswanud, agga minno issa on Tirolimaalt seie tulnud, ja minna armastan sedda keelt ja sedda saab ka siin tihti kuulda, sest siin jures linnas on ka Tirolil rahwast küll. Tirolimaa on ja ka meie Keisri pärrast, ja sinna ärra olle ka ni kurb, et sa kord Wini linnas olled, ja olled ifka weel meie omma keisri rakis ja ei olle ka ni ilu kangel omma kotto. Kuidas siis sinno kaup siin jookseb?“ „Tinti ostetakse küll ifka makohhal enam kui linnades,“ ütles Wridli, agga ma tulin ka sellepärrast seie, et ma tahtsin ka kord keisrilinna nähha. — „Sa sinno laulo ei olle küll ka kegi tähhele pannud?“ küsis herra. „Ei, ütles Wridli, minna ei ollegi rahha pärrast laulnud, ja seie tulin ma wast tänna hommiko.“ „Noh, keif linna läbbi käies lähheb sul jubba mõnni pääw aega, ni kaua woid sa minno jures sõmas ja õmaeal käia. Agga tulles nüüd kohhe minno kasa ja laula minno rahwale ka omma luggo.“ Wridli tännas herrat selle heldusse eest. Agga kui temma herra järrel laiaft treppidest üles, suure, kennaste ehhitud tupp a astus, kus keif läkis ja hülgas ja kus penes rides üks praua istus,

siis ta sai wast arro, et se üks immelik heldus olli, et temma senna pididi omaeale jama; ja temma watas häbbelikult omma tolmuste jalgade ja omma kättiste riete peale, ja ei teadnud kohhe, kuidas ta prauat pididi terretama. Esiteks jäi ta uffe kõrwa seisma ja kuminardas sealsammas. Herra istus terretates praua kõrwa ja ütles: „Se on minno suggulane ja üks weike laulik, kui Willem kojo tulles, siis ta peab meile omma luggo laulma. Kas meie poeg ei olle weel koddo?“ „Willem tulsi praegu ja läks omma kamri,“ ütles praua. „Agga sinnul tulleswad ifka wahhest ni immelikud asjad mele, mis se nüüd jälle peab tähhendama?“ Sedda aega olli ka Willem tuppaa astunud, terretas wannemid ja jäi siis järsko seisma ja watas laia filmadega selle wacse poisi peale. „Se on minno poeg Willem,“ ütles tohtri herra, „ja nüüd woid ja omma laulo peale hakkata, selle järrel tulles siis ka louna.“ Wridli kartis wägga omma laulo hakkates. Temma olli sedda kiil laulnud, agga ifka ennamieste üksi teed käies, kus tedda kegi ei kuulnud egga tähhele ei pannud. Ja nüüd pididi temma tohtri herra ja praua ees laulma, ta kartis et temmal iggal aéal mitte parrajaid sõnno mele ei tulles. Agga kui ta Willemit näggi, kes ka üks weike innime, ja herra lahked sõnnad, need teggid temmale nattuke julgust, siiski löid ta palled punnaseks, ta ohtas südda-

mest ja pöras ommad filmad wähe kõrwaale, innimeste poolt, sure kõrge afna pole, ja hakkas siis laulma, esiotfa wärrisewa heälega, pärrast ifka julgeminne. Agga temma kenna, selge, lapelik heäl, ja se süddamelik wiis ja se halle luggo ollid ni armsad kuulda, et praua mõtles, et ni immelikko armast, halledat laulo ei olle weel ialgi kuulnud. Ja temma südda sai nenda ligutud, et wessi temma mõda palgeid mahha jooksis. Ja kui Wridli emma surma, ja lahkimist issast wimaks weel nimmetas, siis olli ka Willemil wessi filmis nisamma kui Wridli ommalgi. Kui laul olli lõppenud ja keif nattoke aega wait olnud, siis küsis Willem: „Kes teggi ja õppetas sulle sedda laulo?“ „Ei kegi,“ ütles Wridli, „se ei ollegi üks tehtud laul, se on keif tõeste nenda olnud ja sündinud.“ „Imelik!“ ütles Willem, „kuida se woib olla, eks keif laulud olle tehtud, isja, kuida woib üks laul sündida?“ „Laulikul sünnib laul, ni kui teggial töö,“ ütles tohter. „Agga se on ka üks isse selts laulusid. Minna mõtlen, nenda laulis mist kunningas Tawet ka, karjas käies, nisamma kui se pois, omma süddame kergitamiseks taewase Jesale omma hädda kaebades.“ — „Oh karjas käia woib kenna olla,“ ütles Willem, „taewa tule kae, päwa paistel, mõda mäggesid ja laggedaid! hopis rõõmsam, kui sedda lühhikest koliteed mõda tolmust linna ulitsad ramato paffi tанда.“ „Woib

kül olla," ütles issa, agga wahhest tulles ka wihma ja kermade ja süggise külma ka. Ja et sa kül karjas ei woi käia, sest et meil siin ka karja egga karjasmaad ei olle, siis woid sa ikka ka monningast karjalapse laulo õppida, ja röömoga mägedes ja metsades ja päikeses kitust laulda Soja auuks; ja woid selle poisil käest nistaggusi õppida, ja kes teab, temma käiks eht hea melega kolis. Willem watas omma issa ja siis Wridli peale, astus siis emma ette ja pallus lubba, kas ta wõiks selle wäese poisile middagid omma rietest kinkida; temma on ni waene ja ni kurw," ütles Willem, "eht se wõiks tedda wähegi rõmustada." „Woi olla," ütles praua, „sa woid temmale omma wannematest rietest ühe täie üllikonna anda." Willem rõmustas wägga, ja tohter ütles: „Kutsu tedda warsti ennesega omma kamri ja katsuge seal rided selga. Pärast, kui sa omma koli tööga walmis olled, woid sa temmaga nattuke linna watas käia, ja õhto wõite teie mõlemad laulda. Minna ollen temmale lubba annud, mõnne päwa meie jures sömas ja omaeal käia." Willem läks röömoga teggema, mis wannemad lubbanud ja käskinud. Ja praua ütles: „Minnul on wägga halle meel selle wäese poisil ülle, agga siiski ma ollen üsna ehmatand selle ülle, et temma meie poia kamri pididi minnema, ja pealegi weel mitto päwa siin söma ja magama, sedda ollets temma jo

mõnne koppika eest iggal polel woinud sada. Sure hõlega olleme meie püüdnud omma last wallatusest lastest emal hoida, mitto kord on meil sellepärast pahhandust olnud, ja nüüd peab temma üht hulkujat poisil omma kamri wiima ja temma käest laulust õppima. Kas meie omma lapsel parremaid laulotundisi, Wini linna, ei wõi sada?" — „Parremaid wist," ütles tohter naerdes, „agga arrulisemaid mitte. Pealegi on se mis se pois laulab selge, terve, tõdne, ja nenda on ka temma kõnne; ja tõe armastust on meie pojale just waja. Siiski ärra ehmata, armas abikasa, minna ei tahha tedda ka mitte wäggise eneste maeasse wõtta. Kui temma sinnul meelt wasto on, siis enname temmale pari päewa pärast need rõõnused kopsikad ja lasteme tedda minna. Agga paljas hulkujat ei olle se pois mitte, sest et ta tintiga kaupleb, ja sedda ka weel mitte kaua aega, ja enne sedda ei olnud ta ka üksi weddelamise peal, waid ta käis karjas, mäggi maal ennamieste aino üksi omma kitsse ja lehmade seltsis; ja mis raske hädä ja kurwastusse koolist on temma wimaks läbbi käinud, ja et temma tuim egga illeannetu ei olle, sedda kuleme temma laulust, ja minna ollen ka temma endist ello keit hõlega temma käest järrel küskinud. Mis temmale sünninud, se wõib peagi meie pojale ka sünnida, siis ollets temma üsna üksi ollema; tal ei

olle ödde egga wenda. Bühha firri ütles: „Üks ustaw fõbber peab tuggewamine wasto hädä aal fui wend.“ Kui meie pojat üks nisuggune fõbber olleks, kui temmal omma koddo üks parras felttimees olleks, siis ei prugiks temma sallaja ommale feltsi otjida ja ennast pärrast wallega wabbandada.“ „Se on küll tõssi,“ ütles praua, „agga egga siis need mõnned päwad woi middagi aidata, siis meie peakime tedda jo hopis ommale japsiks wõtma.“ „Sedda mõilen minna ka,“ ütles herra, „agga nende päwadega wõime meie tedda esitaks hästi tähhele panua, kas temma tõeste nenda on kui ta näitab. Temma isä on tedda ja temma wannemad wenda, kes tiindreseppa ammetit on õppinud, wälja läffitanud leiba ja rahha tenima, ja neid käskinud kolme aasta pärrast taggasi tulla omma maale ja tedda ülles otjida. Wridli woiks selle aea meie jures olla ja kolis käia. Ja minna ussun, ta on ka wist minno suggulane: minno isä tuli norelt Tirolimaalt seie, ja räkis et temmale küll mitte wenda, agga ommeti mommi emalt suggulane jenna jänud.

Praua olli esiotfa wägga kartlik Wridlit omma jure jätta, temma arwas sest ommale mitto pahhandust, häbbi, tülli ja fullo tulleswad; siiski leidis ta, et Wridli mõislik ja terrane pois olli, ja temma allandus ja armastus, lemma leppilik ja lapselik meel ja wimaks Willemi palwed woitsid

temma süddant. Willemi silmad hiilgasid rõõmo pärrast, kui ööldi, et Wridli temmale felttimehheks ja wennaks pididi jama. Wridli isä tännas silma weega. „Oh kui armolinne on Summal minno wasto, mind wõetaks armust ni armsaste wasto, suggulasfeks ja pojaks, ja minno waene isä peab keigest mahhajätud sullase tenistust otjima. Peaks temma ommetegi teadma, mis suurt õnne Summal minnule on walmistand, se rõõm saaks temma ennese rasket kurwastust fergitama.“ „Noh, Summal woib tedda iggal wiisil rõmustada,“ ütles tohter, pallume meie agga hõlega temma eest; ja jinnul olgo se keige suremaks murreks, et sa waggaks ja moisilikkus mehheks kaswad, se saab siis isä keige surem rõõm ollema. Agga minna tahhan Tirolimaale kirjutada, ja kulata kus so isä on, ja kui meie peakime temma ellamisse kohta teada sama, siis sinna woid jubba isä temmale kirjutada ja temmale keif teada anda.“ Wridli tännas tohtrit isäeärranis selle wiimse lubbamise eest weel wägga süddamest. Ja olli selle lotusse sees sedda rõõmsam; ka siis kui ta hakkas kolis käima. Ja et temma Willemist õppimises küll ial ei wõinud kätte sada, siis püdis ta ommeti temma järrele, ja temma allalinne hool ja hea tahtminne teggid ka Willemile uut õppimisse himmo, ja se, ja laste hea kofkoleppiminne rõmustasid isäeärranis prauat wägga. Ja Wridli jäi temma melest aeg aealt ifka armsamaks.

„Se on itta hea, et meie lahhekesti olleme,“ ütles Willem mõnne näddala pärrast, „meie woime mitme asja polest teine teist aidata. Minna annan sulle ramatud, mis minnul tarwis ei olle ja sinna annad mulle ja neise teigile tinti.“ „Ja kül so tint ka assi on, selle wasto mis mulle antakse,“ naeris Wridli. „Olgo kül weike assi,“ ütles Willem, ommeti lähheb tedda itta tarwis. Ja näita seie, mis illus, uus tuggew waat se on, ni parras selgas kanda, se ei wõinud ka wägga raske olla, kui ta täiski olli; kust ja selle ka said?“ „Minno armas wend Hannes, teggi sedda mulle. Ei ta olnud raske ühtegi. Omma käega leikas temma seie põhja peale weskiratta mällestusels ja minno nimme esimesesed pokstawid. Tinti plektid ja tolm on neid wähhe seggaseks teinud. Agga wata nüüd,“ ütles ta, kui ta nattuke aega olli pühkinud ja puhhastanud. „Siin on selgeste weskirattas, ja siin P. K. Pridil Klipmüller. Se on mulle minno wennast ainsaks mällestusels jänud; isjast ei olle mul muud, kui temma armsad mae-nitjuse sannad, mis temma wimiste päwade sees enne kui teine teisest lahkusime, mulle ni mitto forda ütles.“ Wridli filmi tulli wessi, ja Willem tahtis temma meelt lahhutada ja ütles: „Woi nisuggune on weskirattas, üksford tahhan ma isja palluda, et temma meiega ühte weskifotta lähheb. Weskifot seest nähha woib illus olla.“ „Jah,“

ütles Wridli, „et ta kül ni wägga kunstlik massin ka ei olle, siiski on ta illus kül nähha, minnul olleks kül hea meel ollema mõnneft acast jälle weskifotta minna watama.“ „Töest minna tahhan üksford isja palluda,“ ütles Willem. „Agga üttele mulle, kust ja jälle tinti said, kui se esimesenne jäggo otjas olli?“ „Se ongi itta sesamma esimesenne jäggo, mis wend isse mulle walmis teggi; nattuke wihamawet ollen ma agga wahhest peale forjanud, kui ta paksuks jäi, ja kui ta wimaks ollets liig weddelaks jänud, siis ma olleksin mõnne koppika eest tinti pulwert ostnud ja siesse pannud. Agga siiski ei maksnud se kaup paljo ja ei olleks mind toitnud, agga ennamieste andid head inimesesed mulle sedda tükki leiba ilma rahhata, mis ma söin.“ „Siis ei olle sul wiist sugugi kahjo, et se kaupleminne sul lõppes;“ ütles Willem, „ja parrem on ometi siis kolis kaia, et kül oppiminne ka wahhest raske on.“ „Oh tuhhat ford parrem,“ ütles Wridli, „parrem on tööd tehha ja eppida kui ferjata, olgo ta nüüd kauplemiese nimme peal eht paljas ferjaminne. Ja hakkame nüüd õige oppima, minnul on jo mitto asja ni wägga wõerad wast.“ „Jah, hakkame peale,“ ütles Willem, „ja kui meie walmis same, siis laulame Alpenimäggede-laulusid! — Ja kas tead, Wridli, mis minno mõttes on, meil, sinna rahwal on se wiis Souluks teine teine teist rõnnustada, lapsed püawad

wannematele rõmo tehha, ja wannemad lastele paljogi rõmo. Minna ollen omma wannematele muido ifka üht illusat hoolega kirjutud kirja tonud, ja kui ma weike ollin, luggesin ma salma peast.“ „Oh,“ ütles Wridli, „minno kirri on weel wägga waene.“ „Sest ei olle wigga,“ ütles Willem, „sedda ma piddingi üttema, wannematel on neidsuggusi kirjasi muidogi kül; tännawo wõikfime meie laulda. Sinna ostad wist ka üht Boulo laulo?“ „Kül ifka,“ ütles Wridli, „mit-togi.“ „Se on wägga hea, siis sa woid mind ka õppetada, ja sedda katsume meie nenda tehha, kui wannemad wahhest koddo ei olle, et nem-mad sedda enne ei tule, siis on nende rõöm sedda furem, sellepärrast peame meie aegfaste peale hak-kama.“ — Nenda teggid nemmad ka, ja se läks neile wägga hästi forda laste ennesta ja wanne-mate rõmuks. Agga sedda furem rõöm Wridlil olli, sedda ennam tullid temmale isä ja wend meele, ja ta olli jubba mitto ford tohtri herra käest küsfinud, kas ta temma isäst middagi olli kuulda sanud, agga keif järrel kulamised ollid ilma asjata olnud. Ka Willem hallastas wägga Wridli peale sellesamma temma kurwastusse pärrast. Ülle-pea olli Willemil üks helde südda ja lahke meel iggawhhe wasto, agga omma pahha ammetit—igga weikest süüd wallega wabbandada, ja omma jutto wallega pittendada ja ehhitada, ei jätnud ta ial

weel mahha. Et ta kül mitto ford jo isseenneses olli habbenenud, kui Wridli wahhest mõnne seggase jutto peale juurte filmadega ta peale watas, ehk kui ta ütles: „Minna ei sa sest mitte arro, minno melest ei olle se nenda.“ Issale olli temma mitto ford filmaweega meleparrandamist lubbanud, agga ifka jälle pea ärraunnustand. Üksford sai jälle üks wallejut awwalikkus, mis Willem olli rätind ja laua selle peale seisnud; praua ehmatas ja habbe-nes filma nähhes omma poja pahha kombe pär-raft. Ta jäi järsko wait, punnastas ärra ja läks nattokeese aeapärrast nende hulgast ärra kõrwale. Issa nomis tedda kurwa melega tössise sõnnadega laua aega ja ütles wimaks weel: „Minul ja sinno ennal on häbbi ja wallo sinno alwa wiisi pärrast, ja meie olleme issegi pattused innimesed, mis hirmus woib se selle pühha Jummal me-lest olla, kes isse iggawene tödde on, ja keif kaw-walust wihtab.“ — Willem hakkas nutma, pallus andeks ja ütles: „Oh, armas isä, mul on om-malgi ni hädda ja kahjo, et ma nenda ollen, ja ma tahhakfin wägga sest pahhast wiisist lahti sada, agga keif minno püüdminne ei aita ühtegi, minna ei woi sedda ennam mahhajätta egga ärraunnus-tada.“ — Tohter watas hallastades omma poja peale ja ütles: „Willem, kas sa mälletad weel, kui sinnul mullo se sant hammas olli, mis sulle ni paljo wallo teggi, eks sa siis püüdnu-d ka sedda

mahhajätta ehf sedda wallo ommetegi ärraunnus-tada?" — „Oh, armas isä, wimaks ei aitanud ennä ükski rohhi, kuidä ma woisin sedda ärraunnustada.“ „Se on tössi, ütles tohter, kui roh-hud ennä ei aitanud, siis juhhatasin minna sind hambaarsti jure, kes sedda santi hammasst hopis wälja tömbas, ja andsin sulle sedda non, enne-minne sedda lühhiest wallo kannatada, kui sedda allalist pina. Nüüd on jälle sesamma luggo; nenda kui sa haiget hammasst isse omma suust wälja tömmata ei sanud, nenda ei sa sinna wal-lest, egga sa meie kegi patto hukatussest ommasst wäest lahti, egga jouta omma wäega patto kom-beid mahhajätta; kuidä woid sa töt rävida, kui walle so süddames on, walle-häbbi ja walle-au. Sellepärrast, otši arsti, ja kui se wallutab, siis kannata enneminne nüüd lühhiest wallo, kui üks-kord iggawest pina.“ — „Kes on siis süddamete arst?" küsis Willem käreest. „Sesamma kes temma Roja ja Issand on; se kes süddamed ja nerud ärra tunneb ja läbbi katsub. Se pühha wi-haga töe Summal. Agga temma on ka meie ärra-leppitud isä, ja nimmetab ennast isse meie ar-stiks. Sellepärrast ärra karda, arstimisse hind on ka jo ärramassetud. Otši tedda palwes, allanda ennast temma ette, tunnista omma wigga, pallu-abbi, ja anna siis omma südda hopis temma ho-leks, ja loda temma peale, ta aitab wiist; temma

on töotanud: „Kus ial kaks ehf kolm ühhes koos on selle polest, mis nemmad palluwad, se peab neile antama.“ Willem olli omma käed laua peale pannud ja pea kätte peale. Issa panui omma käe temma pea peale, ja läks siis ärra omma kamri. Tüfki aea pärrast watas Willem Bridli peale, ja ütles: „Armas wend, kas lubbad kolmandeks ka palluda minno eest, woi on so meel pahha minno peale, ja kas minna ka alw sinno melest?“ „Ei olle pahha, waid süddamest tahhan palluda,“ ütles Bridli ja andis temmale kät. „Ja kuidä woin minna sind ühhegi süü pärrast alwaks piddada, kui ma mötlen, mis minnust olleks woinud jada, kui mul õppetust egga maenitsust ennä ei olleks ol-nud, ja ollestin kaueminne mailmas piddand üm-ber eksima, ja kui weel pudus ja nalg ollekid hakkanud mind kiusama, siis ehmatan ma omma ennese eest. Oh, ial, ial ei unnuista minna sedda ärra, mis sinno head, armsad wannemad mulle te-wad, ial ei jouta ma neid küllalt tänuada. Egga sindki; Ial ei olle sa mind wäest poiži alwaks piddanud egga kaddeks sanud mo peale keige selle hea pärrast, mis wannemad mulle tewad. Töest nemmad on wägga head innimesied! Seit aegst armastasid Willem ja Bridli teine teist weel en-nä, ja õige kui ollekid nad töeste wennad olnud. Rohkeste poolteist aastat ollid möda läinud, Bridli olli jubba mönne ramato walmis kirju-

tand ses lotuses, et ferd temma isä ellamisse koht ilmuks. Willem teggi omma tõelisko mele ja südamelisko armastussega omma wannematele isä ennam rõõmo. Siis ütles isä ühhel päwal: „Teie teate keif mis Missioni töö on ja mis se fanna tähhendab, agga ollete ka sellepeale mõttel- nud, et meie keif meie iggailks peame sedda tööd aitama toimetada? Sest meie ristimisest õpetuskes seiswad need sõnnad: „Minge ja õpetage keifi rahwast.“ — Willem ütles: „Teie armsad wanne- mad õpetate küll meid ja kaswatate meid, meie olleme teie rahwas. Agga kui meie sureks same, kuidas siis meiega luggo on, sedda ei tea meie mitte.“ „Et meie teid õpetame, se on küll wähe, ütles praua, agga et meie keif peakime paggana- male reisima, sedda ei ütle isä ka mitte, meie peame agga keif Missioni töö kallal aitama.“ „Jah, nenda,“ ütles isä, „kutsu misse on mitme- saggused, mõnned peawad reisima, agga teised pea- wad aitama, neid teele fata. Ja ka nende sealatse ülespidamisse eest aitama hoolt fanda, armastusse annete ja eest palwega. Meie linna Missioniselts wõttab andeid wasto ja fadab Hamburgi seltsi, sealt fadetakse tannawo üks laew Grönlandi-male, kus ka Missionärid ammetis on. Minna fadan om- ma joudo möda rahha, ja teie woite ka middagi fenna jure panna, ja woite ka Grönlandi lastele kirjutada.“ „Oh se on fenna, ütles Willem, agga

meil on ni wähe rahha.“ „Bisut on ennam kui ei ühtegi,“ ütles tohter. Ja praua ütles: „Minna ollen willaseid fufte ja kindaid murretse- nud, teie woiksite omma rahha eest keifsuggu weike- sid asjo osta, mis lastel ka tarwis lähwad; ja siis panneme keif ühhe pakki eht fasti sisse. Ja Missionär jaggab seal omma koli-lastele, kuidas kellegile tarwis lähheb.“ Se nou olli wägga laste melepärrast ja nemmad forjasid kauni hulga wei- kesid asjo; seal olli nugge ja käära ja kammisi ja muid asjo, keige ennam piibli-luggude piltisid. Siis said need ramatud kirjutud ja wimaks keif isäle näidatud. Isä olli keigiga rahhul, ja lub- bas aidata sisse pakfida. „Agga kus sisse siis?“ ütles temma, „se peaks keigeparrem üks hea tug- gew kastifenne ollema, agga mitte liig pakf, et ta raske ei olleks.“ „Kerge ja siiski tuggew,“ ütles Wridli, „nisuggune olleks ja minno tinti waat ollema!“ Keif naersid, agga kiitsid ka ühtlase sedda nou. Waat sai nurgast wälja todud ja puhtaks pestud. Ja et küll tinti plekkid pealt ärra egga ta seest ka walgeks ei läinud, siiski olli ta puhhas küll, et sündisid kartmata keif asjad sisse panna. Kui ta siis heaste täidetud olli, pandi ta finni ja kirri peale, ja iggailks pallasid õnne ja õnnistust fenna jure selle pitka teele. — „Kas nad peaksid meile ka wastust kirjutama?“ küsis Willem. „Woib ka olla,“ ütles tohter. „Kas ja tahhad

tänno?" — „Ei mitte tänno pärrast, agga mul ollefs wägga hea meel ollema, kui ma ni kaugeft ühhe lirja saakfin.“ „Missionärid ei jona kül mitte iggaühhele kirjutada, kes neile middagi saatwad, agga siiski woib olla, et se furd meile üks lirri juhtub.“ „Oh kui paljo kaugem on Grönland kui Tirolima, siiski woib sealt wastust tulla, agga minno waefest isfäst ei tulle ial teadust. Kas ta peaks ka weel ellama? Oh kui heamelega lähhefsin minna wahhest tedda otfsima.“ „Kannata weel, armas Wridli,“ ütles tohter, „kui sa nüüd lähhefsid reifima, siis widafsid sinna agga omma koli aega ilma asjata ärra; agga kui need kolm aastat täis on, mil meie arwame, et isfa hakkab find otama, siis woid sinna minna. Ja woib olla ehk meie same sedda aega omma järrel kulumisfega ka ommeti wähhegi ta jälgile. Siis annan minna fülle teerahha, ja sa woid siis isfale keif räkida ja temma käest nou ja lubba küsfida selle poleft, mis sa siis peale hakkad. Ja kui se temma mele pärrast on, siis woid sa jälle meie jure taggafi tulla. Ja isfagi woib ehk fiin ka kofhta ja ammetit leida.“ Wridli olli selle nou ja lubbamisfe ülle wägga rõmus ja lubbas tohterile ello aea üks fanna kulelif ja tännolif poeg olla.

Silja süggife, kui jo Soufud liggi ollid, ütles praua ühhel päwal poegade wasto, kes kolift kofjo tullid: „Meie waat on Grönlandi-madlt taggafi

tulnud, Missionär on jedda parrajaks arwantud, keif ommad kirjad siise panna ja ka mõnned asjad kolilaste tööst, mis seie Missioni feltfile saadeti. Meie pärrast on se waat, sellepärrast todi ta seie ja faks kirja isfale on ka seal sees. Kui tohter kofjo tulli ja neid fai luggenud, ütles temma: üks ramat on Grönlandist Missionäri käest, selle annan ma sinnule, Willem. Teine on Hamburgist sinno wenna käest, Wridli, selle annan sinnule. „Minno wend! minno armas wend! hüdis Wridli rõmo pärrast ehmatades. Wend olli kirjutatud: temma olnud Hamburgis selle laewa pakkimisfe jures, mis Grönlandi läinud, ja tundnud jubba siis sedda waati feigist märkideft ja ka neift tinti plekkideft ärra. Ja kui ta taggafi tulnud, kulanud temma Missioni feltfi käest tohtri herra adressi, ta kulas wenda, pallus ommalekirjutada, mis agga ial Wridlist pididi teada ollema. „Nüüd,“ ütles tohter, „kirjutame temmale, et sinna fiin olled ja ka sinno iggatsemist isfa järrel, ja pallume et temma Tirolimaale lähheb, isia otfsima ja kui ta tedda leidnud, meile ni kofhe kirjudab.“ Wridli nuttis rõmo pärrast. Ja tännasid Summalat.

Agga pärrast jäi Wridlil aeg kül iggawaks omdes, seft kirja Tirolimaalt ei tulnud egga tulnudfi. „Oh, minno armas isfa, Hannes ei leia tedda wist!“ kaebas Wridli. „Ehk nad tullemad ka isfe,“ trööstis tohter, „sellepärrast ei kirjuta nemmad.“

Kewwade jõudis tätte. Ühhel päwal ütles tohter louna söma aeal, praua wasto: „Minna olen tänna weski ostnud.“ „Sinna,“ ütles praua, „kas tahhad Möldriks jada?“ „Ei mitte, agga ma annan tedda ühhe möldri tätte rendi peale. Minna mõtlesin jubba ammu selle weske peale. Tänna läks nüüd keik ni hästi korda, et kaup jubba selge ja kindel on. Ja kui teil üks pääw mele pärrast on, woime meie minna sedda kohta wataua, se ei olle mitte kaugel linnast. Watama minne minne ei olnud kellegil meelt wasto, sellepärrast leiti ka warsti sedda parrajat aega. Ja nad läksid keik nelja-kesti teele. Tohtril olli prauale palju räkiniist, sellepärrast kõndisid nemmad kaunis pitkaminne. Ja et küll Willem ja Wridli ka mitte wait ei olnud, jõudsid nad ommeti hea tükki maad ette. Ja kui weski ja möldri maea jubba kaunis liggi paistsid, astusid nad ifka weel kärmeminne; kunni wimaks Wridli ka rahwast liikumas näggi ja üsna jooksmas hakkas. Kui ka tohter ja praua senna jõudsid, seisid Wridli jubba pool uimane rõõmo pärrast, omma isä ja wenna keskel nende käed omma kättega piddades. — Wanna Klipmüller tuli tohtri herra wasta ja piidis tedda tännada, agga tunnistas warsti, et temma sedda sannadega foggoni ei jõua. Tohter andis temmale sõbralikkult kät, ja ütles: „Tänname Summalat! sest keik hea and tulles temma käest! temmale olgo tänno ja kitus!“

Nalja jutud.

Hiljuti küsis tüdruk ühe mehe käest: miks pärast meie aeal ni wähe kositakse? „Se tuleb sest,“ wastas mees, „et tüdrukud tahtwad nõnda elada, kui lilled wälja peal, kes ei te tööd, ei kedra ega õmble, ja siis on ilusamini ehitud, kui Salomon oma au sees olnud.“

Kaks narri.

„Kelle eest peaksid wäesed inimesed kõigi enam paluma?“ küsis üks nar teise käest. „Uhke rikaste hooste eest; sest kui neil neid ei oleks, siis sõidaks nad waeste selgas ratsa, wastas teine nar.“

Mõni waene on küll uhke,
Kes kui sögeduses käib;
Mõni rikkas helde, lahke,
Ja teeb head kui wähe wõib.
Ni on ifka Ilma lugu,
Kus peal rahwast mõnda sugu.

Aasta ümber tallorahwa tööd

1871mal aastal.

Määri ja Künla-kuus on rehked peista, kaubaga turrense minna, heinu fojo weddada, lojuste eest murret kanda,

linno-puude järele waadata, ludduda, fedrata, põllo-
riistad parrandada.

Paastu-kuus: ahjo ja hoone ehitamise tarwis puid raiuda
ja wälja weddada, lojuse eest muret anda, ludduda, kanad
hauduma panna.

Jüri-kuus: ajad parrandada, kraawid ja teed puhhastada,
hooned ehitada, sõnnikut weddada kapsta ja kartohwli maa
peale, hārgi õpetada ikkes kääma, kapsta labbad kaewata
ja kapsta seemned külwata, õuna ja marja puid puhhastada,
heina-maad puhhastada, künda, hernerid ja läätsid külwata,
kaerad külwata, aned hauduma panna.

Rehe-kuus: künda, oad, hernerid ja läätsid külwata, suu-
red odrad külwata, kartohwliid maha panna, oad istutada,
linnad ja kannepid külwata, lõngu ja riet wärwida, tangad
pleefida, linno-puude järele waadata.

Jaani-kuus: kapstad ja kaalid istutada, kartohwli maad
aästata, rukki maa peale sõnnikut weddada, kessa künda,
lattukseed parandada, teed sillutada, heinu tehha.

Heina-kuus: kartohwliid mullata, sõnnikut weddada, heina
niita, linu kistuda, messilaste pere järele waadata.

Peikuse-kuus: wilja leigata, rukkid ja nisso külwata, linu
kistuda, lambad niita.

Mihkli-kuus: süggisest heina niita, wilja leigata, kartohwliid
üleswõtta, rukki-kõrs künda, linu leotada, õunad mahawõtta.

Siina-kuus: linno-puud ärrawõtta, kapstad ja kaalid ajast
ärrawõtta, künda, reht peksta, kaubaga turrule minna,
kapstad sisseteha, aned nuuma peale panna.

Salme-kuus: kiwina wäljakaewata, teed parrandada, haggu
teha, anned tappa, kaubaga turule minna, linu lõugutada
ja roppida, lambad niita, lojuse laudad parrandada, saa-
nid ja reed parrandada, sead nuuma peale panna.

Jõulu-kuus: reht peksta, haggu ja puid weddada, kaubaga
turule minna, linad suggeda, fedrada, lojufid tappa, heinu
weddada.

n, soweit der Vorrath reicht, zum Preise von 3 Thlr. pro

geben wir im Allgemeinen zu nachstehenden Preisen ab:

ausgegossen, à 5 Sgr.	} pro Quadratzoß
. . . . à 3½ "	

Angabe der Schriftöhe) berechnen wir, wenn solches besonders

Friedrich Bieweg und Sohn.

besonderer Berücksichtigung der

Verbindung mit Fachmännern

herausgegeben

Karl

Fünftehnter Band,

Braunsc

Druck und Verlag von F

186

Monatlich erscheinen zwei Lieferungen.